

Viite: Lausuntopyyntö OM 16/41/2012

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeuden lausunto yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkistamisesta (oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 59/2013).

Yleishuomiona on todettava, että laajassa ja yksityiskohtaisessa mietinnössä on onnistuneesti pyritty poistamaan nykyisessä velkajärjestelylaissa ilmenneitä puutteita ja ongelmia sekä yksinkertaistamaan velkajärjestelyasioiden käsittelyä tuomioistuimissa.

Yksittäisten muutosesitysten osalta todetaan seuraavaa:

1. Velkajärjestelylain 9 a §

Mietinnössä on ehdotettu, että yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 9a §:ään, jossa säädetään velkajärjestelyn myöntämisen väliaikaisesta esteestä, lisätään nimenomainen määräys siitä että yli 18 kk jatkunutta työttömyyttä ei pidetä välisaikaisena esteenä. Alle 25 vuotiaalla vastaava aika olisi 9 kuukautta. Nykyisin ainoastaan hallituksen esityksessä kyseisen lainkohdan yksityiskohtaisiksi perusteluiksi todetaan, että pääsääntöisesti alle 2 vuotta jatkunutta työttömyyttä pidetään väliaikaisena.

Muutos on sinällään erityisesti nuorten osalta oikeasuuntainen. Ehdotus kuitenkin tarkoittaisi sitä, että mainittujen määräaikojen kuluttua velkajärjestely olisi ehdottomasti aloitettava, mikäli muut edellytykset täyttyvät. Tämä ei kannustaisi velallista hakeutumaan työelämään. Joissakin tapauksissa työttömyyden kesto voi olla itse aiheutettua. Koska velallisen myötävaikutusvelvollisuus alkaa vasta velkajärjestelyhakemuksen jättämisen jälkeen, niin tällaisessakin tilanteessa velkajärjestely olisi aloitettava. Lisäksi ehdotomien määräaikojen asettaminen tulisi todennäköisesti käytännössä johtamaan siihen, että työttömyyttä, joka on kestänyt alle esitettyjen aikarajojen, pidettäisiin aina väliaikaisena. Tämä voisi joissakin yksittäistapauksissa johtaa epäoikeudenmukaiseen lopputulokseen. Esim. henkilö, joka on ollut 25 vuotiaana työttömänä 8 kk ja 26 vuotiaana 2 kk katsottaisiin olevan väliaikaisesti työtön.

Edellä mainitut seikat huomioiden voisi harkita sitä olisiko parempi, että kyseiset määräajat kirjattaisiin vain lakiehdotuksen perusteluihin yleisesti noudatettavana pääsääntönä ja itse lakitekstiin kirjattaisiin, että työttömyyden osalta syyn väliaikaisuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon velallisen ikä ja omat toimet työllistymiseksi sekä muut seikat. Näin tuomioistuimelle jäisi mahdollisuus kussakin yksittäistapauksessa harkita mikä olisi kaikkien osapuolien kannalta oikeudenmukainen ja kohtuullinen ratkaisu.

2. Velkajärjestelylain 10 §

Esteperusteen "ilmeisen kevytmielinen velkaantumisen" korvaaminen ilmaisulla "piittaamaton ja vastuuton velkaantuminen" on kannatettava.

Uudeksi esteperusteeksi on esitetty yksityishenkilön merkittävää vahingonkorvaus-, kauppahinnan palautus- tai muuta velkaa, mikäli velan järjesteleminen olisi velkojan kannalta kohtuutonta. Esityksellä tavoitellaan sitä, että esimerkiksi ns. hometaloasioissa kauppahinnan palautusvelkaa ei voisi järjestellä. Esityksen perusteluissa on pidetty kohtuuttomana, että asunnon myyjä saa velkajärjestelyssä pitää omistuksessaan uuden asunnon, jonka hän on ostanut virheellisen asunnon myynnistä saamallaan varoilla. Tämä on tietenkin kohtuutonta. Toisaalta on muistettava, että valtaosassa tapauksista kaupan purku ja velvollisuus kauppahinnan palautukseen perustuu ns. salaisiin virheisiin, jolloin myyjä ei ole siis toiminut vilpillisesti. Olisi toisaalta vilpittömässä mielessä olleen myyjän kannalta kohtuutonta, että epäonnistunut asun-

toikauppa estäisi myös hänen muiden velkojensa järjestelyn. Tämän vuoksi voisi olla kohtuullisempi sellainen vaihtoehto, jossa ehdotuksessa mainittu velka olisi mukana velkajärjestelyssä, mutta mikäli hakijalla olisi uudessa asunnossaan vapaata vakuusarvoa, kyseinen velka rinnastuisi vakuusvelkaan tai ellei ole, niin joka tapauksessa maksuohjelman kesto voisi olla kyseisen velan osalta muita velkoja pitempi.

3. Velkajärjestelylain 10 a §

Nykyisin erityisiä vastasyitä arvioitaessa otetaan huomioon erityisesti velkaantumisesta kulunut aika ja muut laissa mainitut seikat. Ehdotuksen mukaan ”ja” sana korvataan ”tai” sanalla, jolloin tuomioistuin voi vapaammin harkita millaisissa tilanteissa erityisiä vastasyitä voidaan katsoa olevan. Tämä on luonnollisesti kannatettava asia.

4. Velkajärjestelylain 32 §

Kun maksuohjelman kesto pääsääntöisesti lyheni 5 vuodesta 3 vuoteen, pienehi myös velallisen pitäessä omistusasuntonsa tavallisille veloille tuleva kertymä vastaavalla tavalla. Ehdotuksessa esitetään, että tavallisille veloille tuleva vähimmäiskertymä laskettaisiin aina 5 vuoden maksuohjelmaan vastaavalla tavalla. Ehdotus on oikeudenmukainen tavallisten velkojien kannalta eikä sitä ole pidettävä kohtuuttomana velallisen kannalta.

5. Velkajärjestelylain 35 a §

Ehdotus, jonka mukaan lisäsuoritusvelvollisuus syntyy nykyisen 957 euron sijasta vasta, kun vuositulot nousevat enemmän kuin 1.500 euroa on kannatettava, koska se kannustaa velallista työntekemiseen, kuten mietinnössä on todettu.

6. Velkajärjestelylain 38 a §.

Ehdotuksessa esitetään, että maksuohjelma voidaan vahvistaa ilman pienvelkojan (saatavien määrä alle 5 %) esimerkiksi maksuvaraa tai toisen velkojan saatavaa koskevan väitteen tarkempaa tutkimista, mikäli velkojien enemmistö (saatavien määrä yli 80 %) ei ole vastustanut ehdotusta tai on antanut siihen suostumuksensa. Esityksellä pyritään pääsemään eroon käytännön kannalta tarpeettomien väitteiden käsittelyltä, mikä tietenkin on kannatettavaa. Suurin etu kuitenkin saavutettaisiin, mikäli esitetty menettely ulotettaisiin koskemaan myös väitteitä velkajärjestelyn myöntämisen edellytyksistä.

7. Velkajärjestelylain 41 §

Ehdotuksessa annetaan velalliselle mahdollisuus maksuohjelman aikana siirtää yhteensä kolmen kuukauden maksuvaran suorittamista, jolloin lykätty maksu erääntyy maksuohjelman päättyessä. Mikäli maksuohjelman kesto on yli 3 vuotta, lykättävä määrä voi olla enintään 5 kuukauden maksuvaraa vastaava määrä. Ehdotus sinällään lisää joustavuutta maksuohjelman noudattamisessa, mikä on kannatettavaa. Koko lykätyn suoritusvelvollisuuden erääntyminen kerralla velkajärjestelyn päättyessä voi kuitenkin olla joissakin tilanteissa kohtuutonta. Tämän vuoksi voisi harkita sitä, että velallinen voisi suorittaa lykätyn määrän ajassa, joka vastaa maksuvapaakuukausien määrää.

8. Velkajärjestelylain 11 b §, 52 a § ja 54 §

Ehdotuksessa pyritään siihen, että entistä useammin ehdotus maksuohjelmaksi toimitettaisiin jo hakemuksen yhteydessä. Tämä on järkevää, koska jo hakemusta laadittaessa tulee selvittää hakijan maksuvara ja

velat. Yksinkertaisimmissa tapauksissa maksuohjelman laatiminen tarkoittaa vain tämän jo hakemuksessa lasketun maksuvaran jakamista hakemuksessa mainittujen velkojien saatavien mukaisessa suhteessa. Näin välttyttäisiin tarpeettomalta selvittäjän määräämiseltä ja lisäksi asiassa tarvittaisiin vain yksi lausumakierros. Tätä lausumakierrostakaan ei tarvittaisi, mikäli hakija olisi jo etukäteen hankkinut suostumukset velkojilta. Nykyisin kärjäoikeuden pääsääntöisesti lausuttavat velkojien erikseen hakemuksesta ja maksuohjelmaehdotuksesta. Muodollisena syynä on se, että nykyisen lain mukaan velkojen saldot on laskettava velkajärjestelyn aloittamispäivän tilanteen mukaan. Ehdotuksen mukaan velallinen voisi pyytää velkojilta etukäteen velan määrän tietyille ns. saldopäivälle, jonka mukaisia arvoja voidaan käyttää mikäli velkajärjestely aloitetaan 4 kk:n kuluessa saldopäivästä. Saldopäivästä velkajärjestelyn aloittamiseen saattaa hyvinkin kulua pitempi aika kuin ehdotuksessa mainittu 4 kk. Jotta tämän uuden ehdotuksen mukainen menettely ei jäisi kuolleeksi kirjaimiksi, olisi hyvä että kyseinen määräaika olisi ainakin 6 kk. Kun huomioidaan, että yleisesti kertyy velkojille vain melko vähäinen murto-osa saatavien määrästä, ei määräajan jatkamisella olisi käytännön merkitystä velkojien keskinäiseen asemaan.

9.Yksityiset elinkeinon- ja ammatinharjoittajat

Nykyisestä poiketen ehdotuksen mukaan myös pienimuotosta yritystoimintaa yksityisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana harjoittavan elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja voidaan järjestellä yksityishenkilön velkajärjestelyssä. Tämä on kannatettavaa, koska nykyisin tietyissä tilanteissa velallisen on täytynyt lopettaa kannattavakin yritystoiminta velkajärjestelyyn päästäkseen. Lakiehdotuksen perusteluissa on onnistuneesti tarkemmin pyritty määrittelemään mitä tarkoitetaan pienimuotoisella yritystoiminnalla. Harvittavaksi tulee pitäisikö myös sellainen pienimuotoinen yritystoiminta jättää velkajärjestelyn ulkopuolelle, jossa on tietoisesti otettu suuria riskejä. Ei voida pitää hyväksyttävänä sitä, että mikäli riskinotto onnistuu henkilö saa pitää voiton, mutta epäonnistuessa velat pyyhitään pois 3 vuoden maksuohjelmalla.

Lausunnon on valmistellut kärjätuomari Juha Niemi-Pynttari.

Markku Latva-Teikari
laamanni